

Els aiguats d'octubre de 2000

Pere Rams Folch i Marc Jornet Niella

El diumenge 22 i el dilluns 23 d'octubre de 2000, són dos dies que es recordaran a la Terra Alta, degut als importants aiguats que van afectar la nostra comarca i les comarques veïnes, a Catalunya, la Franja d'Aragó i el País Valencià.

Els dies de les pluges, el Servei de Meteorologia de Catalunya de la Generalitat de Catalunya, avisava de l'arribada d'una llevantada per al cap de setmana del 21 i 22 d'octubre, i així va ser, ja que el temporal va afectar les comarques del Priorat, el Baix Camp, la Ribera d'Ebre i el Tarragonès, amb quantitats que van superar els 100 l/m² en molts casos i arribant a sobrepassar els 200 l/m² en casos més concrets com Falset, provocant greus danys humans (la riera de Riudoms va provocar quatre víctimes mortals) i materials. La Terra Alta va quedar-ne al marge fins al diumenge a la nit, quan la llevantada ens va afectar directament, allargant-se fins el dijous, amb quantitats de precipitació que van oscil·lar entre els 150 i els 500 l/m². Les comarques veïnes del Baix Ebre, el Montsià, el Matarranya i els Ports, van recollir també quantitats de pluja similars a les de la Terra Alta (més de 500 l/m² a Morella i prop d'aquesta xifra al Mas de Barberans).

La zona de la comarca on més va ploure va ser al sud, Orta, Arnes i Prat de Comte van recollir quantitats entre els 400 i més de 500 l/m², que va ser el cas d'Arnes, amb problemes per mesurar més enllà dels 500 l/m². Altres municipis com Caseres, Batea, Gandesa, Bot, la Fatarella i Vilalba dels Arcs, van recollir quantitats no tan elevades, però caigudes la major part

Riu Algars a Caseres amb els pilars del pont en construcció a la N-420 prop del mas de la Renegada. 23 d'octubre de 2000.

Marc Jornet

en poques hores (entre 150 i 250 l/m²). Les conseqüències van ser desastroses arreu de la comarca, inundacions a les viles, carreteres tallades per esllavissades de roques i terra, camins enduts per l'aigua, talls del subministrament d'aigua potable i de llum. El desbordament dels rius Algars, Canaletes, Estrets i Matarranya, així com rieres, barrancs i valls van provocar ensorrament de màrgens, bancals arrasats i molts conreus malmesos per l'aigua, així com una caiguda general de les olives.

A primer cop d'ull els danys no es podien preveure, només els efectes més immediats a les poblacions es podien començar a valorar, les comunicacions per carretera es van tallar o van tenir greus problemes de circulació: d'Orta a Bot, de Bot a Prat de Comte, de Bot a Gandesa, de Batea a Vilalba, de Batea a Maella, de Vilalba a la Pobla, la N-420 al Coll del Moro i de Caseres a Calaceit, així com alguns ponts trencats a la part alta de la conca del riu Matarranya. Els danys en camins van ser moltíssims, a banda de

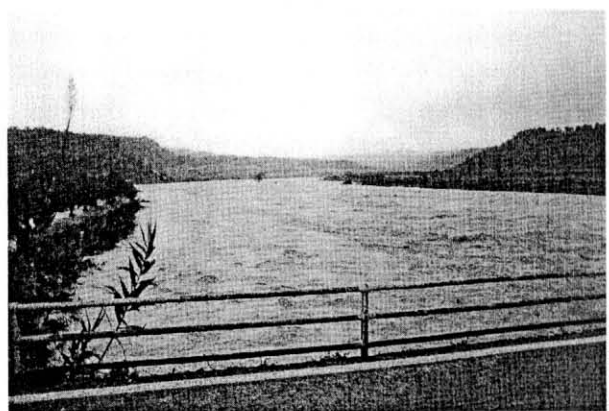
les esllavissades, alguns camins s'hauran de fer de nou perquè van desaparèixer. A Gandesa, es van viure moments de pànic quan la riera que baixa dels Perdigons que omplia les antigues basses (plaça del Comerç i bassa d'en Gaire) va créixer prou com per començar a inundar el Centre de Serveis per a la Gent Gran que encara es construeix i altres cases de la carretera de Bot, així com baixos de cases i establiments al carrer Major, la plaça de la Farola i l'avinguda de Catalunya, on va ser necessària la intervenció dels bombers. A Batea, després de 34 anys va baixar la Vall Major com un veritable riu. L'aigua va entrar en una granja d'Arnes i va matar 7.500 pollastres. El camí de Gandesa al santuari de la Fontcalda va estar tallat per grans esllavissades a la Costa. El tall en el subministrament d'aigua a la Pobla, Vilalba i Batea, així com el de Calaceit (que va durar més d'un mes) van pertorbar la vida dels ciutadans d'unes comarques de secà trasbalsades pels aiguats. Avançats els dies i a mesura que va es poder entrar a les finques, l'avaluació dels danys anava creixent. En poques hores va desaparèixer la feina de mesos i anys, la caiguda de màrgens, alguns centenaris ha malmès una part del nostre patrimoni de difícil recuperació. La marxada de terra dels bancals, l'arrencada d'ametlers, oliveres i vinyes, masos caiguts... un panorama desolador que es va poder veure arreu ja que els diaris i la televisió van tenir a donar constància de les desgràcies. Fins i tot l'espai *El Temps* de TV3 es va dir en directe el dilluns 23, des de Caseres, amb l'espectacular crescuda de l'Algars de fons. L'Algars baixava amb tanta força que va sobrepassar l'estació de medició de cabal de la Confederación Hidrogràfica del Ebro i no ens han pogut dir les xifres exactes. El riu Matarranya, que abans de les pluges estava gairebé sec (el pantà de la Pena estava només al 4% de la seva capacitat) va incrementar el seu cabal en 1.400 m³/s (l'esmentat pantà va omplir-se fins al 65% en només 24 hores); la força d'aquest riu va emportar-se una part del pont de Massalió i les baranes i fanals del pont de Maella. L'Algars i el Matarranya van provocar que el pantà de Ribarroja hagués de desembassar més de 2000 m³/s, ja que estava al 97% de la seva capacitat.

Una de les conseqüències bones, és que s'ha acabat la sequera durant un temps, ja que els rius de la comarca porten abundant aigua i els tolls que no s'han malmès per les riudes

s'han omplert, les fonts brollen i els pous estan molt amunt, també han aparegut molts aiguamolls, cosa que feia temps que no veiem. Els aiguats han portat curiositats com imatges inèdites que els joves de la comarca recordaran quan siguin vells. També s'han posat a prova infraestructures noves, com el pont en construcció sobre l'Algars, que ha aguantat bé. Una altra curiositat és com uns rius tan insignificants com l'Algars, el Matarranya, el Siurana i el Canaleta, poden fer desbordar l'Ebre i signifiquen la única aportació de sediments al poble delta.

Els Ajuntaments de la comarca i el Consell Comarcal han acabat desestimant demanar la declaració de zona catastròfica a la Terra Alta, però les demandes d'ajuts s'han fet arribar a totes les institucions, la visita de diversos consellers i del delegat del govern central a Tarragona així ho demostra. Uns càlculs aproximats de 1.000 milions de pessetes en pèrdues, ens apropa a la magnitud de les destrosses. Però això no servirà per a deixar la comarca tal com estava abans, ja que molts indrets no es podran refer, com la capella del Sant Sepulcre, al calvari de Batea, una construcció del segle XVIII, de la que s'ha ensorrat la cúpula i una de les parets, o moltes masades centenàries i màrgens que simbolitzen la relació mil·lenària de la gent de la comarca amb la terra que des de sempre li ha donat menjar i el paisatge que ha presenciats canvis.

Volem agrair a la Confederación Hidrogràfica del Ebro i al senyor Toni Nadal Segura, del Servei de Meteorologia de la Televisió de Catalunya, les informacions facilitades sobre els aiguats. També volem agrair a Josep Miquel Ullidemolins el que ens hagi facilitat algunes de les fotografies que apareixen en aquest article.

Riu Algars passant sota el pont de la ruta C-221. (23 d'octubre de 2000).

Miquel Ullidemolins